

božna carinja, ko so kopači in razni delavci na njene stroške sveti križ iskali. Od tod pa se gré po nekem prostornem predoru še nižje nekoliko stopnic, ki so večidel v živo steno vsekane. Tù je spet drug altar s križem v živo steno udelan, kjer so bili v tem ne ravno velikem prostoru trije križi najdeni. Gotovo je bil tù o Kristusovi smerti ali kak posušen vodnjak ali pa grapa pri mestnem ozidji, kamor so judje križe pometali, ki so jim bili gnjusoba in ostudnost, zakaj v živo skalo, ki se vidi, bi se ne bili mogli nikakor vriniti.

Kdo je v stanu popisati veselje svete cesarice, ko je po dolgem iskanji križe ugledala? — Pa kako je tudi stermela in se žalila, ker ni vedila, na katerem križu je Gospod naš, Odrešenik sveta, visel in umerl; zakaj Pilatovega napisa ni bilo več na njem, ampak le poleg križev na strani so ga nek en kos najdlji. Sveti Makari, tačasni jeruzalemski škof, pa si v svoji živi véri kmali pravo umisli. Vse tri križe namreč dá k neki verni, pa hudo bolni ženski nesti, ter iskreno moli, da bi Bog blagovolil, pravi križ razodeti. Bolna žena se dotakne na to pervega in drugega križa, pa ji nič ne pomagata. Ko se pa tretjega križa dotakne, je v hipu zdrava in krepka, kakor da bi ne bila nikdar bolna bila. Tretji križ je bil tedaj pravi križ Kristusov, in še dan današnji obhaja latinska in gerška cerkev „najdenje svetega križa“ — 3. maja.

Nek katolišk duhoven, Arabčan iz Damaska, ki pa laški jezik gladko govori, mi je pravil, da sv. Helena je to srečno veselo najdenje sinu svojemu, caru Konstantinu, v Carigradu, djal bi, v hipu sporočila in naznanila. Obljubila mu je bila namreč, ako sveti križ najde, da mu bo to berž na znanje dala. Zato se je napravila od Jeruzalema do Carigrada po visokih hribih dolga dolga versta kolov z gorljivo snovo na verhu, in kakor hitro je bil sveti križ najden, so zažgali germadico te gorljive snove na prvem kolu pri Jeruzalemu, potem na drugem in tretjem kolu in tako dalje noter do Carigrada, in v malo urah se je vedila vesela prigodba tudi v glavnem mestu carstva. — Če je to res, so telegrafi, pa se vé, da ne taki, kakoršne sedaj imamo, že stara stara reč. Pa sej so germade tudi naši verli Slovenci zažigali, ko je bilo nekdanj treba roparske turške napade naglo po vsi deželi razglasiti in na znanje dati, da so se ljudje še o pravem času v terdne varne kraje umaknili.

Ko se iz globokih kapel sv. Helene in najdenja svetega križa nazaj pride, se gré nekoliko korakov na jugo-zahodno stran proti Golgoti ali Kalvariji, in tù je „kapela zasramovanja“, ki se tako imenuje, ne kakor da bi bili Jezusa, ljubeznivega Gospoda našega, tù posebno zasramovali, ampak za to, ker se v nji nek kamen ali odlomek stebra hrani, na katerem je nek Jezus na dvorišču Pilatovega poslopja sedel, ko so ga sirovi rimski vojaki zasramovali, va-nj pljuvali, mu ternovo krono na glavo djali, ga z nekim škerlatnim plajščem ogernili in mu terst ko žeslo v roko dali, ter ga zasramovaje pozdravljali rekoč: „Zdrav bodi kralj Judovski.“

Od te kapele se gré po mostovžu dalje na jugo-zahodno stran proti vratam cerkve, ter se pride k podnožji najvišjega verha gore kalvarije, ki je zgol skala. Sterme stopnice peljejo na verh, ki utegne kake štiri sežnje visok biti; in tù je spet zala cerkvica, ki jo dva močna klončnika, na katerih nastropje in streha sloní, v dva predala delita. Tù je bil Zveličar naš nemilo na križ pribit in je za nas grešnike na križu smert storil. O koliko ganljivih čutljejev izbuja ta presveti kraj v človeku žive vere! — Pa ti čutljeji bi bili gotovo še ganjiviši in močnejši, ako bi se ne bila človeška roka nikdar lotila tega svetega kraja lepšati in lišpati!

Desni — ali če se proti Božjemu grobu oberneš, levi predal cerkvice, kjer so Jezusa na križ razpeli in pribili, je lastnina katoličanov, in tù je veliko okno že o za-

četku tega popisa omenjene kapelice Matere Božje, ki je zunaj cerkve. — V drugem predalu pa precej zraven, kjer je bil križ po koncu usajen, je bogato okinčani altar gerški, in le pod mizo tega altarja se vidi še nekoliko žive skale, namreč verha gore Kalvarije, vse ostale tla pa so z belim in rudečim marmorjem olišpane. V sred skale je vsekana globoka okrogla luknja v naznanovanje, da je križ Gospodov tù stal. Kakih pet čevljev od te luknje, pa nekoliko zadej, sta vdelana v tla na obeh stranéh dva črna okrogla kamna, da kažeta, kjer sta križa razbojnikov stala.

Na desni proti katoliškemu altarju, blizo omenjene luknje, se vidi pod gerškim altarjem kaka dva persta in še več širok, globoko v skalo segajoč razpok od strašnega potresa o smerti Kristusovi. Razpok ta je pokrit z dolgo sreberno ploščico, ki je pa premakljiva, da špranjo vsak lahko vidi. — Na levi gerškega altarja je še tretji katoliški altar.

No, sedaj imaš tudi popis cerkve Božjega groba, pa se vé da le kakoršnega Ti morem jaz dati. — Ker pa dobro vé, da moj in kterikoli si bodi najredniši in natančniši popis Ti ne more pravega zapopadka te velike in neredne cerkve dati, Ti podam tù tudi obris cele cerkve, ki sem si ga nalaš oskerbel, in ki ti bo vse bolj razjasnil. *)

(Dalje sledí.)

Slovenske humoreske.

Po narodnih pravlicah spisal Vicko Dragan.

Gostovanje v Verbovcu.

V noči prišelci ali prežari, tudi zaplečavci imenovani, marsikako prevzetijo napravijo. Županu so plug na sleme potegnili, pred „rotovžem“ so obesli njegovo brano in več takošnih burk so napravili.

Drugi dan gostovanske kuharce že zgodaj klopočevo župo kuhajo, in po zajutreku se začnejo igre. Zovčín je ravnatelj vseh iger. Lovijo tate in jih pripeljejo pred sodnika, nesejo v procesii bosman od nevestnega doma v hišo ženina, kjer je drugi dan gostija.

Bosman je pogača v podobi deteta, na kateri je viditi celo gospodarstvo, malih babik, petelinčkov, kravičk i. t. d. Oče starašina bosman prej, kakor mlada žena spat gré, med godbo in pesmami nevesti v krilo položi. Ženski spol speva:

Darujemo ti bosman
Zakona izgled, —
Da bi bila srečna
Dosti dosti let!

Darujemo ti bosman
Zakona izgled, —
Da bi ti dobila
Ljubeznih detet!

Darujemo ti bosman
Zakona izgled, —
Da bi v njem le pila
Sami sladki med!

Mlada žena vzeme bosman in ga svojemu možu dá; možaki pojejo:

Darujemo ti bosman
Zakona izgled, —
Da bi bil ti srečen
Še ko stari ded.

Darujemo ti bosman
Zakona izgled, —
Da bi bile polne
Parma in klet.

Darujemo ti bosman
Zakona izgled, —
Da bi skoro prišla
Na tvojga brata red.

Da bi veselili
Se drugokrat pa vsi,
Dobre volje bili
V toti hišici!

Bosman vzeme mladi mož in ga položi na mizo. Babičke hvalijo umetnost kuharce, otroci pa sline cedijo po njem, in željno čakajo časa, kadar se bode razrezal in med gosti razdelil.

Pred obedom je lov brakovice, pirovice — gibanice. Mlada žena jo more speči. Kadar testo teni,

*) Obrís cerkve Božjega groba se bode pridjal posebnim bukvicam, v katerih bo natisnjen vés ta potopis, in se bojo na prodaj dobile. Vred.

gledajo babičke, ali se kaj terga, in če se zlo terga, jim je to znamenje nesrečnega zakona. V brakovico nameša majarona, tri brinjeve jagode in druge dišave. Potem pa beži z njo v kuhinjo, in jo na novem bukovem loparji potisne v peč, in pri peči tako dolgo čaka, deržeč štil loparov med nogami, dokler se ne izpeče.

Potem pa jo zamota v belo rušico, dene v korbulo, in sadaj banderaš beži z njo po vesi. Gosti bežijo za njim, in če je banderaš brakovico ali pirovico srečno nazaj prinesel, in ga ni v begu nihče ulovil, je to znamenje srečne ženitve.

Domu pridši dene gibanico na mizo, in vsaki gost dobi falaček pirovice.

Sedaj se začne obed — in mlini meljejo, da po želodcu ropota ko toča po koruzi.

V Verbovcu vsigdar do petka gosti vkup ostanejo, in še v petek jim mora mlada žena gibanjeve župe skuhati.

Godci zagodejo žalostnico — in konec je veselja ženitovanskega.

Jaz pa sklenem svojo povedko s besedami slovenskih pripovedovavcov: „Bil sem tudi jaz poleg, smo dobro jeli in pili — ali meni je samo po bradi kapalo — v želodcu pa ni nič ostalo.“

Z Bogom, dragi moji Verbovčani, bratje Ribčanov in Lemberžanov! Hej brata Ribničan in Lemberžan: ali ne bi tudi vidva kakošne povedala o svojih rojakih?

Razjasnjenja: Klopčeva župa, Klachelsuppe.

Slovanski popotnik.

* Društvo za jugoslavensko povestnico in starine v Zagrebu je določilo, da se k imeniku vseh dosedaj v horvaškem in serbskem jeziku natisnjenih knjig, ki ga je zložil gosp. profesor Vinko Pacel na Reki, dajajo tudi knjige bugarske in slovenske. Slavni načelnik ovega društva gosp. Ivan Kukuljević je poslal vredniku „Novic“ povabilo, naj zapiše vse knjige, ki jih je on na svetlo dal v slovenskem jeziku, in vse tiste knjige, ki so mu kakor redke znane, z natančnim naslovom, imenom pisatelja, leta, mesta in tiskarja, kjer so natisnjene bile, z veličino knjige in številom listov, ki jih obsega. Naznanjamo tedaj to povabilo vsem pisateljem slovenskim, ki so že kakošne bukve na svetlo dali, naj pošljejo kmali take napise v Zagreb ali pa vredniku „Glasnika“, gosp. Janežić-u v Celovec, ki nabira za ta namen prineske k slovenskemu slovstvu. Ker vsak naših pisateljev spozna važnost tega dela za povestnico književnosti naše, nam ni treba na dolgo prigovarjati k temu početju.

* „Horvaško-slovenske narodne pripovedke iz okolice Varaždinske.“ Pod tem naslovom je razposlal gospod profesor Matija Valjavec naročilni list za ono knjigo, ki jo je unidan oznanil v „Novicah.“ V tem razglasu gosp. profesor na drobno našteva nekoliko napisov tistih pripovedk, ki jih misli vzeti v to knjigo, namreč: a) Pripovedke, v katerih je govor o Vilah: Vile jabuke obrale. Vile cvetje pojele. Vile prosu popasle. Vile livade popasle. Vile senokošu popasle. Bendeš-Vila Mandalena. Vila v Molin-gradu. Deček imel vilinskoga konja. Vile dečka čvale. Devojka Vila postala. Devojku Vile k sebi zele. Vile slepcu dobavile zorjino rosu. Vila svojo čer kraljiču dala. Deček Vile z-igranjem nadladal. Vile starcu oči iskopale. Devojka Vili hlad načinila. Vila Kraljeviču Marku jakost dala. Župnik pretiral Vile. b) Pripovedke, v katerih je govor o Rojenicah (Sojenicah, Sujenicah, Sudjenicah). c) Pripovedke, v katerih je govor o vučjem pastiru. d) Različne pripovedke na pr.: Torklja. Vukodlak. Podvržek. Peter Breborič. Milutin. Pe-

pelnjak. Pepelko. Deček orijaše nadladal. Deček nadladal 3 pozoje. Mačuha i pasterka. Jezuš dečku dal zmožnost da, gda oče, vtič postane. Čudotvorna vurica. Čudotvorna torbica. Vrag služi siromaka. Škatla, daj jesti, a ti, klabük, vudri zdaj. Muž gospona naplatil. Muž naplatil ženu. Kaj nikdar ne bilo. Laž i Prilazič. Jež i srna. Vuk Rjmljan. Rat med psom Belinom i vukom. Vtiča, lisica i pes. Človek, zajec, lisica i medved. — Knjiga bo 15 do 20 pol debela. Veljala bo za naročnike 48 kr. sr. in kdor bo nabiral naročnike, dobi če hoče, vsako trinajsto za nameček; po bukvarnicah pa bo več ko polveč veljala. Čas, do kterega si jo je treba naročiti, je do 1. junija 1858, do kterega časa prosim, da mi se pošljejo sèm v Varaždinu imena tistih gospodov, ki si želé naročiti to knjigo. Denarja ni treba naprej dajati, pošlje naj ga vsak precej kadar dobi knjigo v roke.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Marburga 28. aprila. V svojem današnjem dopisu opravljam službo hvaležnosti do dvojih ljubih prijateljev, ktera mi je vzela nemila smert. Pervi so častitljivi fajmošter Jožef Pinter pri sv. Lavrencu v Stranicaх blizo Konjic, kteri so 1. sušca t. l. v Gospodu zaspali. Soznanil sem se z njimi še le pred tremi leti, ali našel sem v njih „moža od oka“, kakor Horvat pravi. Bili so goreč Slovenec in ljubitelj slovenskega slovstva. „Novice“ so težko vsakokrat pričakovali. Domača zgodovina jim je bila veselje, in, ker so stanovali tam, kjer je nekdanj stala rimska „Mutatio ad Lotodos“, so vsako starino, ktero so v tisti okolici izkopali, v čislih imeli. V steno svojega farovža so dali vse rimske kamne vzdati, in tako so prihodnosti ohranili drage spominke nekdanjega izverstnejšega veka kakor je sedanji vek — strastnega egoizma. Da niso časa trčili, so si izbrali za svoj samotni kraj — astronomijo, in so v jasnih nočeh lukali iz bližnje gore v velike bukve, v ktere je Stvarnik zapisal skrivne pismenke. Dva lepa teleskopa si omislilo v ta svoj namen, in po smerti večega poklonijo marburžkemu gimnaziju, kterega pridni učenec so nekdanj bili, manjega pa celjskemu. Mi učitelji in učenci nismo blagemu možu lepše hvale vedili, kakor da smo 26. aprila za pokoj njihove duše v naši cerkvi molili, in peto mašo „da requiem“ obslužili. Večni Bog jim poverni za dragi dar in lepi izgled, kterega so dali sadanjim učencem, da se tudi oni spomnijo hvaležno kadaj učelišča, kterega učenci so sedaj! — Komaj sem s solznimi očmi odpel „Requiescat in pace“, že me čaka drugo žalostno opravilo. 25. aprila je umerl moj učitelj, kolega in dobri prijatelj Juri Mally, častni mestjanin marburžki, člen več učenih družtev, jubilirani profesor, in dvakrat začasni direktor marburžkega gimnazija, v 66. letu svoje starosti. Rajni je bil rojen v Lipnici, je zveršil 6 latinskih šol v Marburgu, filozofiške nauke, kakor tudi pravoslovne v Gradcu, in je bil iz začetka profesor v Celji, po tem pa v Marburgu. Pred tremi leti je stopil v mir. Rajni profesor Mally skoz štiri leta moj učitelj, skoz 5 let pa moj kolega, je bil učitelj kakoršnih je le malo. Poseben prijatelj ubogih dijakov si je tudi prizadeval iz najslabejše glave kaj napraviti. Poleg tega je bil učen mož, in ni samo poskušal v modroslovnih spisih, temuč tudi naravoslovnih in lepoznavskih. Lepših monografij dolnje-štajerskih krajev nimamo, kakor so njegove večidel v časopisu „Steiermärkische Zeitschrift“ natisnjene. Leta 1848 ga je marburžko mesto izvolilo za poslanca za frankobrodski parlament, kjer se je kakor zvest Avstrijan obnašal. Srečni mož ni imel sovražnikov na tem svetu, ljubilo ga je vse, kar ga je poznalo, zavoljo njegove dušne prostosti in ljubeznjive ponižnosti. To je poterdil tudi njegov pogreb, kteri je bil slovesen kakoršnega naše mesto že dolgo vidilo ni. Naj to